

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnicijemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

☞ V Ljubljani v sredo 8. julija 1868. ☞

Gospodarske stvari.

Mlado živinče koj po rojstvu.

Mladiček, ki je plaval skoz več mesecev (žebe 11, teliček 9, jagnje 5 mesecev) v sadovi vodi, je moker, kadar pride na svet, in koža njegova je po celem životu prevlečena z neko mastno siratko.

Koj ko zunaj maternega telesa prvokrat zasôpe, se začne novo življenje v njem, zakaj hipoma se prične drug krvotok skozi pljuča po truplu; ležé na tleh začne ječati in se začne gibati; kmalu poskuša vstati, pa je še preslab in nevreten; ko pa le večkrat poskusi, mu vendar obvelja, da se na noge spravi, na katerih sprva kakor na 4 količih okorno stoji. Mati ga začne po celem životu lizati, da mu kožo očisti plodove nesnage. Abotni ljudje namažejo živinče po životu s soljo in moko, češ, da ga starka raji obliže. Čuda, da ga še se senom ne povežejo!

Ko novorojenček le enmalo more, že skuša iti, in prva njegova pot je — do vimena svoje matere. Ko se je prvokrat mleka nasesal, kmalu se vstopi, da gré prvo (plodovo) blato od njega, ktero je črnkasto-zeleno in tičjemu limu podobno.

S prvo očédo pa ni še vse plodovo blato iz čev izpraznjeno, ampak veliko ga ima živinče še v sebi, ktero gré poredoma od njega, ako se mu pripusti, da prvo materno mleko sesá, ki je slano, in ktero je modra in dobrotljiva natora nalašč naredila za iztrebo plodovega blata in očiščenje čev. Neumni človek pa, ki hoče modro natoro mojstrovati, misli, da to prvo mleko, ker je res vse drugače od poznejega, je mlademu škodljivo, in v svoji nepremišljenosti ga raji izmolze, kakor da bi mu ga privoščil; zato to mleko izmlezvo imenuje, namesti da bi ga zdravilno pijačo za mladega imenoval, ktero iztrebi popolnoma zablatena čeva in pa okrepčá želodec, da more dobro prekuhovati in prebavljati, kar va-nj pride, in tako odvrniti mnogo bolezni, ktere sicer napadajo mlada žbete, teleta in ovce.

Da bi pač vsi gospodarji in gospodinje neprecenljivo to dobroto prvega mleka spoznali! Saj menda to ni težko razumeti, če se le pomisli, da Bog gotovo ni brez dobrega namena prvega mleka drugače vstvaril, — in če se na divjo živino pogleda, pri kateri nihče prvega mleka ne izmolzuje, ampak ga po vse posesajo mladi, ki so vendar veliko bolj močni in zdravi kakor naša domača živina.

To prvo mleko, ki se vleče kakor lim, in je včasih s tankimi krvavimi lisami prepreženo, le malo smetane naredi, za sir in sirovo maslo (puter) pa celó ni, in veliko solnih (slanih) delov v sebi ima, ostane tako 2 ali 3 dni, potem pa se spremeni v navadno mleko,

ktero je mlademu živinčetu najbolj primerna piča in pijača. Zato pa tudi rad sesá in skoraj vsako uro pod mater stopi in se tega mleka navleče, a vendar ne preveč na enkrat.

Starka pa tudi skrbi za mladega, in kmalu se ji po njem toži, ako ga iz oči zgubi.

Divja živina sesá delj časa kakor naša domača; domače žebé sesá 3 do 5 mesecev, domače tele pol-drugi mesec ali 2 meseca, ovca 2 ali 2 meseca in pol. Se vé, da marsiktere okoliščine okrajšajo večkrat ta čas.

Kadar mlademu sprednji zobje bolj izrastejo, takrat ostri robovi vime bodejo, zato je čas, da se odstavi, ker je že tudi želodec sedaj v stanu drugo pičo prebavljati.

Odstavlja naj se pa mlado vselej polagoma; malo po malo naj se mu pritruje mleko na dan in v tem poklada druga primerna klaja; če je, postavimo, pred sesalo 4krat na dan, naj se mu dovoli to potem skozi kaka dva dni le 3krat, — čez spet dva dni le 2krat itd. Treba je pa tako ravnati, da ne zbolí v enem hipu odstavljenemu mlado zavolj prenahe premembe živeža. To počasno odstavljanje je pa tudi potrebno za take matere, katerih gospodar po odstavi mladega ne molze, kakor so kobile, svinje itd. Če takim hipoma odstaviš mladega, napelo se bo vime in zbolelo.

Gospodarske skušnje.

* Ali more gospodar kaj storiti, da krava dobí junčeka ali junico? V „Ill. landw. Zeitg.“ pripoveduje gospodar, da se je pogovarjal s starim živinorejcem, kterega zavoljo njegovega znanstva spoštuje vsa okolica. „Pomenkovaje se o tem in unem naji beseda pripelje tudi do tega, da mu rečem, da ne verjamem, kar nekteri trdijo, da bi v moči gospodarjevi bilo, da si more narediti junčeka, če hoče, ali pa junico.“ „Tudi meni so zoperni modrijani, ki hočejo vse vedeti, ali pa bahači, ki mislijo, da svet mora plesati, kakor oni godejo; vendar kar sem sam skusil in večkrat skušal, tega pa si ne dam vzeti; to trdim do zadnjega.“ „Tedaj tudi vi verjamete to, da je v volji gospodarjevi, ako hoče imeti junčeka ali junico? — ga vprašam.“ „Dá, dá! — mi odgovorí — in to prav lahko s tem, da žene kravo k biku, kadar se goni, pred molžo — s polnim vimenom: takrat bo spočela junico; — če pa jo žene s praznim vimenom, to je, po molži k biku, storila bo junčeka.“ „Poskusil sem ta svét — in res je bilo tako.“

* Kuhinjska sol najboljja pomoč, kadar te bčela piči. — Najpred izvleci želo, namaži rano s slino in vribaj nekoliko drobno stolčene kuhinjske soli. Nehala bode bolečina in otekline ne bode.